

Na severní stěně interiéru, která byla dříve součástí fasády zámku, jsou dochovány starší omítky. Nyní však velmi trpí soustavným zatékáním poškozenou pultovou střechou přístavku, na kterou stéká se střechy zámku voda z poškozeného dešťového odpadu! Před vstupem do kaple byla sondou obnažena svislá spára mezi starší částí stavby nad průjezdem a přistavěnou nejjižnější částí s tzv. kvelbem. Lze uvážit možnost presentace této spáry ve formě nehluboké rýhy v omítce.

Rušivým dojmem působí vícebarevná keramická dlažba na podestě. Pokud by to dovolil finanční limit akce, bylo by vhodné nahradit ji jednobarevnou dlažbou v některém z tradičních odstínů. Poněkud nevhodně by po obnově interiéru zřejmě působily i stávající dvoukřídlové výplňové dveře do kvelbu s jednoduchou profilací, v horních dvou třetinách prosklené. Totéž lze říci o poškozených hladkých dveřích s ocelovou zárubní ve vchodu do přístavku.

Kvelb

Místnost situovaná jižně od průjezdu a přístupná dnes z mladšího schodišťového přístavku je zastropena křížovou klenbou s hranami zdůrazněnými v omítce vytaženými hřebínky. Tato úprava byla oblíbená v renesančním období. Podle označení na plánech z 18. století sloužila zřejmě místnost jako komora. Na severní straně byl z dosud neznámých důvodů, snad v souvislosti s komínovým průduchem na levé (západní) straně, zakryt původní výklenek mezi koutovými pilíři dodatečně vyzděnou stěnou. Podle sondy provedené na pravé (východní) straně je tato stěna tlustá 30 cm. Stěny zazděného prostoru jsou zčernalé od sazí. Po provedení větších sond by bylo vhodné posoudit, jestli by bylo možné celou zazdívkou odstranit a obnovit původní výklenek.

Sondou bylo zjištěno, že v uvedeném zazděném prostoru je zachován i starší průchod příčnou zdí tl. 2,55 m do místnosti nad průjezdem (do bývalé sakristie). Na severní straně (ze sakristie) je tato chodbička zazděna pouze příčkou, zřejmě tl. 15 cm. Lze uvážit možnost obnovy tohoto velmi starého průchodu mezi oběma prostory, zejména pokud by to bylo výhodně z hlediska provozu. K překonání výškového rozdílu 68 cm by bylo možné využít (případně upravit) krátké vyrovnávací schodiště, zachované v zazděném prostoru. Po vybourání zmíněné zazdívky mezi koutovými pilíři i novější příčky oddělující koupelnu a po odstranění keramických obkladů by byl interiér místnosti ve své obnovené renesanční podobě nepochybně velmi působivý.

Ve východní obvodové stěně je zazděný okenní otvor. Bylo by možné vyznačit ho mírným zapuštěním omítky v ploše otvoru, případně po statickém posouzení odstranit vnitřní

zazdívkou a presentovat okenní výklenek. Toto okno je vyznačeno ještě na nedatovaných plánech na neogotickou přestavbu, vzniklých nejspíš krátce po roce 1862.

Sondami nebylo potvrzeno, že by koutové pilíře byly přistaveny ke stěnám starší stavby. Tento způsob podepření klenby byl používán i při zdění nových renesančních staveb. Zdá se pravděpodobné, že celý kvelb vznikl jako přístavba ke starší stavbě.

Na značné části klenby i stěn zůstala zachována původní omítka s hladkým povrchem a smetanově bílým nátěrem. Může sloužit jako vzor pro povrchovou úpravu opravených omítek. Pod stávající podlahovou krytinou je cementový potěr nebo betonová mazanina. Nelze vyloučit, že pod touto novou vrstvou zůstala zachována starší podlaha nebo její pozůstatky. Tuto možnost bude vhodné ověřit sondou.

Kaple

V inventáři panství z roku 1621 s podrobným popisem zámku není kaple uvedena. Zřízením kaple bylo nesporně zdůrazněno společenské postavení uživatele kolínského zámku. Její poloha v západní místnosti nad průjezdem je zachycena v plánech z 1. poloviny 18. století. Oltář byl umístěn u severní stěny v místě zazděného průchodu do sousední místnosti hejtmana. (Viz též popis západní místnosti hejtmana.) V kapli byla sloužena mše v roce 1812, kdy na zámku přenocoval císař František I. zvaný Dobrotivý. Z údajů kolínského děkana Svobody vyplývá, že zámecká kaple byla zrušena před polovinou 19. století. Dva empirové svícny s anděly ze zámecké kaple jsou dnes v kolínském chrámu sv. Bartoloměje. S určitou mírou pravděpodobnosti lze předpokládat, že i některé další předměty uvedené v podrobném inventáři kaple P. Marie z roku 1889 pochází ze zrušené zámecké kaple. (Kaple P. Marie na Pražském předměstí byla zbořena v roce 1940. Inventář z roku 1889 je uložen ve Státním okresním archivu Kolín.) Zrušení kaple zřejmě souvisí s poklesem významu zámku po roce 1827, kdy císařský erár prodal kolínské panství ve veřejné dražbě.

Na uvedených starých plánech je v kapli ještě zakreslena křížová klenba, která byla z prozatím neznámých důvodů později nahrazena valenou klenbou s pětibokými výsečemi, užívanou v pozdně barokním a klasicistním období. Nelze zcela vyloučit, že k tomuto zásahu došlo právě v souvislosti se změnou využití místnosti.

Nebyla zatím ověřena existence topeniště v jihovýchodním koutě místnosti, zakresleného v návrhu neogotické přestavby (viz popis kvelbu). Také ve výkresech z 1. poloviny 18. století je v tomto místě naznačen otvor mezi kaplí a kvelbem. Tyto dnes skryté úpravy by bylo možné posoudit po vybourání zazdívkou výklenku v kvelbu (viz popis kvelbu).

První nátěr spodního líce stávající klenby mohl být světlý, blankytně modrý na bílém podkladu. Další výmalbou byly zdůrazněny hrany klenby a pětibokých výsečí. Pozůstatky výrazné úpravy spodního líce klenby odhalené sondami jsou dosti skromné. Dovolují však učinit si poměrně dobrou představu o tomto vícebarevném řešení interiéru. Hrany klenby i výsečí byly lemovány širokými světlými šedozelenými, tmavě šedými a modrošedými pruhy, doplněnými zřejmě ještě šedohnědými či hnědozelenými a červenými linkami. Plocha klenby byla opatřena světlým modrošedým nátěrem. Podle malých zbytků nalezených na jižní stěně byla zde hrana valené klenby lemována vínově červeným pruhem. Odlišně byly lemovány hrany klenby na spodním líci výseče u průchodu do sakristie. (Viz obr. 2.) Celkové řešení by mohl upřesnit podrobnější průzkum. Možnost obnovy této výrazné vícebarevné výmalby by bylo třeba posoudit v souvislosti s otázkou případné náznakové nebo skutečné obnovy zámecké kaple, v závislosti na celkovém architektonickém řešení a vybavení interiéru. Na jižní stěně zůstaly zčásti zachovány i starší omítky a nátěry z období před vznikem stávající klenby. Nejstarší zjištěné nátěry byly bílé.

Novodobá podlaha z dřevěných vlýsků je v dobrém technickém stavu. Možnost jejího nahrazení jinou podlahou bude zřejmě posuzována v souvislosti s výše uvedenou otázkou využití a celkového řešení interiéru. Jistě bude záležet i na finančním limitu akce. (K průzkumu vrstev pod stávající podlahou – viz popis sakristie.)

Lze doporučit zachování stávajících výplňových dvoukřídlových dveří s profilací užívanou v 2. polovině 19. století. I zde by bylo možné posoudit možnost obnovy původní povrchové úpravy.

Sakristie

Podle plánů z 1. poloviny 18. století sloužila východní místnost nad průjezdem jako sakristie a byla zaklenuta křížovou klenbou. Křížová klenba byla ze zatím neznámých důvodů nahrazena tzv. českou plackou. Tato klenba byla používána zejména v 2. polovině 18. století a 1. polovině 19. století.

Sondou ve východní obvodové zdi byla ověřena existence zazděného dveřního otvoru pro přístup z pavlázky, zakresleného na uvedených starších plánech. V severní příčné zdi je zazděný otvor průchodu ze sousední místnosti hejtmana, který však mohl sloužit pro přístup do prostoru nad průjezdem pouze do doby, než zde byla zřízena místnost s podlahou v úrovni 2,00 m nad podlahou v místnosti hejtmana. Nadpraží tohoto otvoru je v úrovni pouze asi 1 m nad podlahou sakristie (viz též popis východní místnosti hejtmana). Lze posoudit možnost naznačit tyto zazděné otvory způsobem nenarušujícím celkový výraz interiéru, např. tenkou

ryskou v omítce. Sondami v jižní příčné stěně bylo zjištěno umístění zazděného průchodu ze sousední místnosti (tzv. kvelbu). Možnost případného obnovení tohoto průchodu je zmíněna v popisu kvelbu.

V bývalé sakristii jsou zachovány souvislé plochy starších omítek. Sondami byly zjištěny i nesouvislé zbytky starších nátěrů. Spodní líc klenby byl nejprve opatřen bílým nátěrem. Není jisté, nešlo-li jen o podklad pro další, dosti výraznou barevnou úpravu. Předstupující pás omítky zdůrazňující patu klenby byl lemován světle šedým a dalším tmavě šedým pruhem, zvýrazněným ještě černými linkami. Tyto pruhy navazovaly zřejmě na světlou naředěnou zelenou plochu klenby. Obdobnými, ale užšími pruhy byla pata klenby lemována i na světle šedých stěnách (viz obr. č. 1). Byly zjištěny i velmi malé zbytky lemujících červených linek. Zvýrazněn byl i střed klenby, pozůstatky nátěrů jsou zde však velmi skromné. Pokud by bylo rozhodnuto o obnově této výmalby, bylo by třeba upřesnit její původní podobu podrobnějším průzkumem. Nejstarší zjištěné nátěry, kterými byly stěny opatřeny před vyzděním stávající klenby, byly bílé. Byly nalezeny v sondě provedené v jihozápadním koutě místnosti na západní stěně.

Dřevěná vlýsková podlaha je v dobrém technickém stavu. Je narušena pouze výřezy pro podpory radiátorů ústředního vytápění. Po předpokládaném odstranění radiátorů by bylo vhodné ověřit, není-li pod stávajícími vlýsky skryta starší podlaha.

K využití severní části I. patra západního křídla

Vzhledem k historickému významu kolínského hradu a zámku by bylo jistě vhodné využívat pro kulturní účely i místnosti dalšího neobydleného bytu v I. patře. I zde by však bylo třeba předem provést průzkum pozůstatků ze starších období, které jsou cenným dokladem složitosti vývoje stavby a mohou rozšířit naši představu o její původní podobě. Lze očekávat, že stejně jako v sousední síni zůstal nad sníženým mezistropem zachován starší trámový strop. Jeho technický stav a případnou výzdobu by bylo možné předběžně posoudit po vyříznutí malého otvoru v nezdobeném plochém podhledu místnosti u severozápadního nároží. Podle popisu v plánech z 1. poloviny 18. století byly zde pokoje vrchnosti.

V příčné zdi mezi síní a pokoji vrchnosti je ve výkresech z 1. poloviny 18. století zakreslen dnes zazděný okenní otvor umístěný poblíž západní obvodové stěny. (Z dnešního hlediska jde o zeď mezi bývalou prádelnou s výměníkem a neužívaným bytem.) Nelze vyloučit, že ve starším období výstavby kolínského hradu byl severní díl prvního patra součástí samostatně stojící budovy. Takové možnosti nasvědčuje i větší šířka této části západního křídla, mírné zalomení líce západní fasády a rozdílný charakter zdiva severní a